

Trumps invoer- tarieven: een evaluatie

Tijdelijke en tijdloze marktwaarheden

Wat op het eerste gezicht een krachtig en doelgericht economisch instrument lijkt, raakt bij nadere beschouwing aan fundamentele principes van de markteconomie, internationale samenwerking en de rechtsorde.

Foto | Robbert V. Schwemmer

door Auke Leen

In het debat over handelspolitiek keren oude vragen steeds terug in nieuwe gedaanten. De invoertarieven van Donald Trump, inmiddels alweer een jaar geleden ingevoerd, vormen daarvan een sprekend voorbeeld. Wat op het eerste gezicht een krachtig en doelgericht economisch instrument lijkt, raakt bij nadere beschouwing aan fundamentele principes van de markt-

economie, internationale samenwerking en de rechtsorde. Zijn tarievenbeleid dwingt ons daarom niet alleen tot een beoordeling van de directe economische effecten, maar ook tot een herbezinning op wat handel eigenlijk is en hoe deze het best kan worden georganiseerd.

Dit artikel beoogt beide niveaus te verbinden: het tijdelijke en het tijdloze. Enerzijds analyseren we het concrete beleid en de meetbare gevolgen ervan. Anderzijds toetsen we dit beleid aan de onderliggende economische inzichten die

“Voor ieder land, of de EU als blok, zegt hij: “Voor wat hoort wat.”

zich over decennia — zo niet eeuwen — hebben bewezen. Daarmee ontstaat niet alleen een evaluatie van Trumps invoertarieven, maar ook een bredere reflectie op de vraag wat een consistent en marktconform handelsbeleid zou moeten zijn.

Het artikel begint met de relevante aspecten van het beleid. Vervolgens kijken we naar de positieve en negatieve effecten. We eindigen met een totaal oordeel en bepalen wat we, marktconform (ons liberaal kompas), wel en niet moeten doen.

Auke Leen

Trump's beleid

Op 20 februari 2026 verklaart het Amerikaanse Hoogge-rechtshof de per 5 april 2025 wereldwijd opgelegde import-heffingen op goederen ongeldig.¹ Nu deed het er voor de uitspraak niet toe of het beleid weloverwogen of grillig was. Chief Justice Roberts kon het echter niet nalaten te ver-melden hoe onvoorspelbaar het was: na een dag, een week of een maand werden tarieven aangepast en werden voor bepaalde goederen uitzonderingen gemaakt of te niet ge-daan. Voor het principiële karakter van de uitspraak maakt het niet uit — Trump had geen bevoegdheid — maar voor de markt maakt het wel uit.

Hoe werden de tarieven bepaald? We kennen allemaal het beeld op *Liberation Day*: Trump staat in de tuin voor het Witte Huis met naast hem een bord met het tekort op de goederenbalans van vele landen en daarachter het tarief: de helft van dat tekort. Voor de EU betekende dat bij een tekort van 39% (219 miljard dollar in 2025) een tarief, zonder enige onderbouwing, van 20%.

Van belang is hoe Trump naar handel kijkt: transactioneel. Voor ieder land, of de EU als blok, zegt hij: “Voor wat hoort wat”. Het is een manier van onderhandelen waarbij het eigen kortetermijnvoordeel de prioriteit heeft. Tarieven zijn ook vaak een drukmiddel om iets anders af te dwingen. De EU heeft de VS jarenlang een poot uitgedraaid; dat wordt nu recht gezet. Er worden niet, zoals tot nu toe gebruikelijk bij instituten als GATT en WTO, algemene regels bepaald voor de handel. Per geval wordt gekeken naar de daadwerkelijke uitkomst. De winst van de een is het verlies van de ander; handel is een *zero-sum game*.

Kortom, het is een ad-hoc-hapsnapbeleid met willekeurig bepaalde tarieven en een zicht op handel met winnaars en verliezers.

Wat zijn de positieve effecten

Economisch is Amerika, volgens Trump, weer boven Jan. Het begrotingstekort wordt kleiner. Op termijn kan de federale inkomstenbelasting worden afgeschaft. Strategisch staat Amerika bijna weer op eigen benen.

Begin dit jaar gaf de *Wall Street Journal* Trump de kans in een opinieartikel zijn beleid te verdedigen.² Vanuit het *America First*-perspectief groeien de bomen van alle eco-nomische indicatoren tot in de hemel. De onderbouwing

gaat echter niet veel verder dan alle positieve zaken die later in de tijd gebeuren toe te schrijven aan het beleid. Alleen correlatie is geen causaliteit. Een paar dagen later gaf de *WSJ* haar repliek. Er klopte niet veel van wat hij beweerde.³ Waar Trump bijvoorbeeld een rapport van de Harvard Business School gebruikte om aan te tonen dat buitenlanders de tarieven betaalden, stond in het rapport het tegenovergestelde. Hoewel ontkend door Trump, betalen Amerikaanse consumenten 90 procent van de tarieven.

Trump's argument dat de opbrengst het begrotingstekort doet verdwijnen of zelfs de federale inkomstenbelasting kan vervangen, gaat voor slechts een heel klein deel op.⁴ In het gunstigste geval, voordat de tarieven ongeldig werden verklaard, was de opbrengst 167 miljard dollar. Aan inkomstenbelasting komt 2,5 biljoen binnen. Het begrotingstekort, inclusief de opbrengst van de invoertarieven die na de uitspraak hierboven weer moet worden teruggegeven, was in 2025 1,8 biljoen. Om enig gewicht in de schaal te leggen zouden de tarieven zo draconisch moeten worden dat alle handel stopt, en ze dus niets meer opleveren. Die tarieven zijn nu al het vijfvoudige, zo'n 16 tot 18 procent, van wat ze voor *Liberation Day* waren. Bovendien is het, aangezien de Amerikanen ze zelf betalen, slechts een verandering in de manier van belastingheffing.

Het tekort op de goederenbalans daalde in 2025 met 9 procent.⁵ Of dat aan Trumps beleid valt toe te schrijven is de vraag; de zwakke dollar speelt ook een rol. Maar wat zegt zo'n balans eigenlijk? Betekenen export en import niet simpelweg wat landen

“Hoewel ontkend door Trump, betalen Amerikaanse consumenten 90 procent van de tarieven.”

aan elkaar verkopen? Amerika verkoopt ook indirect, bijvoorbeeld via Canada, aan de EU. Zo lijkt Nederland ook niet te worden getroffen door heffingen op auto's. Maar behalve directe leveringen van onderdelen aan de VS leveren we ook indirect. Namelijk door aan Duitsland onderdelen voor de auto-industrie te leveren, die vervolgens worden geëxporteerd naar de VS.⁶ Daarnaast blijft een groot deel van de handel binnen een bedrijf: interne ruil binnen multinationals. Voor de EU en VK samen is dat 65 procent van de import in de VS.

Het overschot dat de VS met Nederland heeft zegt ook niet veel. Het komt voor een groot deel doordat Nederland binnen Europa de grootste importeur van LNG is. Een deel wordt echter doorgevoerd. Voor het tekort met de EU, althans op papier, zijn voor bijna 90% Duitsland en Ierland verantwoordelijk.

Naast de goederen- is er ook een dienstenbalans. Denk aan toerisme, financiële diensten, intellectueel eigendom of transport. Daarop heeft de VS al jarenlang een overschot: in 2025 van 69 miljard. Trump laat dit voor het gemak buiten beschouwing. Het is overigens juist die dienstensector die naar verwachting fors gaat groeien en voor zowel de EU als de VS veruit de meeste banen levert. De goederen- en dienstenbalans zijn vaak nauw met elkaar verbonden. Met een laptop uit de VS komen ook de bijbehorende informatiediensten mee. Daarnaast is er nog het kapitaalverkeer — de werkelijke ruggengraat van de trans-Atlantische betrekkingen — en als verklaring voor het tekort van het meeste belang. Daarover straks meer.

Het sterke argument voor tarieven is dat een land voor strategische goederen op eigen benen wil staan. Tarieven kunnen een middel zijn om dat te bereiken. Adam Smith, grondlegger van de markteconomie en voorstander van vrijhandel, maakte daarvoor — hoewel niet eenieder dit uit zijn boek haalt — ook een uitzondering.⁷ De door Nederland in de 17^e eeuw gehate naviga-

“Wat betreft stabiele verwachtingen is bij Trumps beleid alles zoek. De situatie lijkt op die van een land op de dag van capitulatie.”

tiewetten (goederen naar Engeland mochten slechts vervoerd worden op Engelse schepen of van het land waar ze waren geproduceerd. Dat sloot Nederland als vrachtaarder van Europa grotendeels uit) zijn te verdedigen vanuit dat oogpunt. Engeland had een grote oorlogsvloot nodig; het was te duur om die in vredestand in stand te houden. Bij een grote commerciële vloot konden scheepslui in tijden van gevaar overstappen. Smith vond ze “misschien wel de wijste van alle handelsregelingen,” en “De nationale defensie is belangrijker dan rijkdom.” Maar voor dat argument is Trumps beleid veel te algemeen. Ook het Hoogerechtshof zag, binnen Trumps bevoegdheid, geen noodzaak vanuit een acute noodsituatie.

Wat zijn de negatieve effecten

We toetsen Trumps beleid aan drie fundamentele marktprincipes.

1. Prijzen sturen het aanpassingsproces: de markt is een groot aanpassingsproces aan steeds veranderende omstandigheden. Zelfs als economische indicatoren constant blijven, zijn daar voortdurend aanpassingen voor nodig. Centrale planning is zo slim als de planners zijn en zo snel als parlementaire besluitvorming is. In een markt-

economie daarentegen maken we van ieders unieke vaak niet te centraliseren kennis gebruik en is de druk op snelle besluitvorming door bedrijven eminent. Al die aanpassingen worden gecoördineerd door prijzen: de onmisbare onzichtbare hand. Het gevolg van Trumps zwalkende beleid is dat door alle onzekerheden het prijskompas ontbreekt: aanpassingen gebeuren blind.

2. Verwachtingen zijn essentieel voor marktorde: er is orde op de markt omdat in de regel onze verwachtingen uitkomen.⁸ Een markteconomie functioneert omdat onze plannen worden gerealiseerd; we kunnen met groot vertrouwen de samenwerking voorzien die we van anderen kunnen verwachten.⁹ Wat betreft stabiele verwachtingen is bij Trumps beleid alles zoek. De situatie lijkt op die van een land op de dag van capitulatie, *Stunde Null*: niets staat meer vast of functioneert. Dan is er wanorde.

3. Productiviteit is alles: zoals Nobelprijswinnaar Paul Krugman, expert op het terrein van internationale handel, zegt: “Op korte termijn is productiviteit niet alles, maar op de lange termijn wel”.¹⁰ Bij inperking van de vrije handel gaan landen goederen produceren waar ze helemaal niet goed in zijn. Misplaatste aanpassingen doen de productiviteit en welvaart dalen. Zoals het WSJ-commentaar stelt: hoeveel beter zou het zonder het beleid van Trump niet zijn geweest?

Kortom, aanpassingen en verwachtingen lijden onder Trumps beleid. De welvaart daalt.

Het totaaloordeel

1. Balansen doen er niet echt toe

In een markteconomie zijn balansen van weinig belang: je hebt regels nodig. Een van de grootste ontdekkingen, het kroonjuweel van de economie, is dat door vrije ruil met wederzijds voordeel — slechts gebonden door abstracte

regels — in vrede een grote welvaart wordt bereikt.¹¹ Tarievenoorlogen à la Trump zijn onnodig. Overeenstemming over regels is nodig, niet over de doeleinden. Dat laatste is in de regel veel moeilijker dan het eerste.

Sinds de jaren 70 van de vorige eeuw boetten balansen aan belang in. Veel balansen werden afgeschaft. Wat gebeurt er als je ze, zoals destijds in Hong Kong, geheel niet hebt? Vanaf de jaren 60 groeide, ondanks een toevloed van vluchtelingen, het inkomen per hoofd van de bevolking van een kwart van wat het in Engeland was in 1960 naar een derde hoger in 1996. De destijds hoogste financiële ambtenaar, Cowperthwaite, liet niet toe ook maar enige statistiek over de internationale handel te verzamelen. Dat zou slechts aanleiding geven tot beleid.¹²

De geschiedenis leert dat landen die de import beperken ook de export beperken. Zo beperkten in de tweede helft van de vorige eeuw India en Brazilië de import. Met de daling van de import ging ook de export naar beneden. Het omgekeerde geldt ook. Chili en Zuid-Korea voerden een vrijhandelsbeleid: met de import ging ook de export omhoog.¹³ Voor de VS zal het niet anders zijn. Als goedkoop staal uit het buitenland niet meer mogelijk is, zal ook de

“Tarievenoorlogen à la Trump zijn onnodig. Overeenstemming over regels is nodig, niet over de doeleinden.”

Foto | Robbert V. Schwemmer

export van, dan te dure, landbouwmachines dalen. BMW en Mercedes-Benz in Duitsland voeren automotoren uit naar hun in de VS gevestigde bedrijven. Aldaar worden ze gezet in BMW's en Mercedes-Benz auto's, *Made in America*, die vervolgens naar de EU en de rest van de wereld worden geëxporteerd.¹⁴ Ook hier zal minder import minder export tot gevolg hebben.

De goederenbalans alleen geeft een verkeerd beeld van de betrekkingen tussen de EU en de VS. De goederenexport valt in het niet vergeleken met wat Amerikaanse en Europese bedrijven die in Europa respectievelijk Amerika zijn gevestigd direct verkopen — dus niet exporteren — in elkaars markten. Zo was de export van Amerika naar Europa, waar Trump het steeds over heeft, 414 miljard dollar; de verkopen van Amerikaanse bedrijven gevestigd in Europa waren 3,9 biljoen. Europese bedrijven gevestigd in de VS dragen ook voor een kwart bij aan de totale export van de VS, waarvan Nederlandse bedrijven bijna 50 miljard.

2. Wat er wel toe doet

Naast de handelsbalans (goederen- en dienstenbalans) is er de kapitaalbalans (investerings, kredietverlening, beleggingen). Daarop zien we pas echt de trans-Atlantische verbondenheid. Zo is de uitvoer van Europese goederen naar de VS (840 miljard in 2024) een dwerg vergeleken met wat

Europese bedrijven in de VS investeren (3,2 biljoen in 2024).

Een van de belangrijkste lessen uit de internationale financiële wereld is dat de handelsbalans de netto kapitaalstromen tussen landen weerspiegelt.¹⁵ Dit inzicht lijkt duidelijk niet aan Trump besteed. De handels- en kapitaalbalans zijn namelijk altijd in evenwicht (ze tellen op tot nul); dat is een boekhoudkundig gegeven. Stel dat Amerika voor 1000 dollar uit Europa importeert. Als Europeanen niet voor hetzelfde bedrag goederen in de VS kopen, kunnen ze dat geld daar op de bank zetten of investeren. In dat geval is de handelsbalans negatief en de kapitaalbalans positief. Een land met een tekort op de handelsbalans, zoals de VS nu, heeft dus altijd een overschot op de kapitaalbalans. Voor individuen geldt hetzelfde: als iemand meer uitgeeft dan er binnen komt, moet hij het verschil lenen of ontsparen (bezittingen verkopen). Het belangrijkste inzicht is dat een land dat iets wil doen aan een tekort op de handelsbalans, maatregelen moet nemen op het gebied van de binnenlandse besparingen of investeringen.

Een disbalans heeft alles te maken met internationaal kapitaalverkeer en niet in de eerste plaats met commercieel handelsbeleid. In de VS nam eind jaren tachtig het begrotingstekort af, en daarmee ook het tekort op de handelsbalans. Een tekort of overschot op de handelsbalans kan op korte termijn, zelfs binnen een jaar, volledig omslaan. In 1990 had Duitsland nog een groot overschot, maar een jaar later een

“Niveau wordt gekoppeld aan inhoud en voortgang, niet aan identiteit.”

tekort. Wat was er gebeurd? Door de Duitse eenwording, na de val van de Muur, ontstonden er grote investeringsmogelijkheden in het oosten. De Duitse overheid ging bovendien meer lenen om het oosten fiscaal te steunen. Duitsland ging daardoor per saldo netto lenen van de rest van de wereld: er kwam meer buitenlands kapitaal binnen en er ging minder kapitaal naar buiten.¹⁶ De verandering had dus alles te maken met internationale kapitaalstromen, niet met een plotseling opener wordende economie, oneerlijke handelspraktijken of een veranderende concurrentiekracht. Zeker niet, om met Trump te spreken, dat Duitsland ineens “een poot werd uitgedraaid”.

Kortom, Trumps beleid gaat voorbij aan wat ervaring en wetenschap ons leren. De goederenbalans is het minst geschikt om zowel de omvang als het inzicht in de trans-Atlantische betrekkingen weer te geven. Daarvoor hebben we de kapitaalbalans nodig.

Wat staat ons te doen?

Trump's idee van ruil als een puur transactioneel proces klopt niet voor het grootste deel van de handel. Als onroerendgoedmagnaat die een uniek object, zoals het *Plaza Hotel* in New York, wil verkopen, zal Trump als verkoper een minimumprijs hanteren. Net zoals een koper een maximumprijs heeft. Welke prijs uiteindelijk tot stand komt, hangt af van de onderhandelingskracht — *the art of the deal*.

Op de meeste markten zijn er echter veel kopers en verkopers van niet-unieke producten. Daar bepalen de kopers die net bereid zijn de prijs te betalen en de verkopers die minimaal die prijs willen hebben samen de marktprijs — het bekende snijpunt van vraag en aanbod. Andere kopers en verkopers profiteren daarvan: zij hadden er ook meer voor willen betalen dan wel hadden met minder genomen. Het is geen *zero-sum game*. Ruil op basis van individueel eigendom leidt tot wederzijds voordeel dat groeit.

Wat we vooral niet moeten doen is heffingen invoeren op producten uit de VS. Als de VS haar burgers wil straffen met hogere prijzen moet ze dat zelf weten, wij hoeven het niet te doen. Wat we wel moeten doen is vasthouden aan de *rule of law* — ook bij internationale handel.

De oorsprong van de markteconomie ligt in de opkomst van de *rule of law* — *not of men* in het Engeland van de 17e eeuw. De wet, destijds en nu, is een barrière tegen alle macht inclusief die van koningen.¹⁷ Bij de *rule of law* heeft eenieder met zijn eigendom de vrijheid om binnen de regels te ruilen naar eigen inzicht en voordeel.

Op de markt, een onpersoonlijk proces, kunnen we niet anders dan hopen op het beste: de menselijke creativiteit om zich aan te passen. We hebben onze principes; vrijhandel is er een van. Liberalisme is, door Benjamin Constant, omschreven als “het systeem van principes”.¹⁸ Handel is veel te complex voor eenvoudig beleid. Het is gebaseerd op de kennis van ons allen en werkt dankzij die kennis.

Dr. A.R. Leen is econoom en doceert aan de Universiteit van Leiden.

Dit artikel verwoordt de persoonlijke standpunten van de auteur. Wilt u hierop reageren? Stuur dan uw reactie naar redactie@liberaalkompas.nl.

“Handel is veel te complex voor eenvoudig beleid. Het is gebaseerd op de kennis van ons allen en werkt dankzij die kennis.”

1. *Learning Resources, Inc. v. Trump*, 607 U.S. (2026).
2. Donald J. Trump, “Donald J. Trump: My Tariffs Have Brought America Back”, *Wall Street Journal*, 30 januari 2026.
3. Redactie, “Are Trump’s Tariffs Winning?”, *Wall Street Journal*, 4 februari 2026.
4. Erica York & Huangun Li, *Trump Floats Replacing Income Tax with Tariffs: Five Things to Know*, Washington DC: Tax Foundation (2025).
5. AmCham EU (Amerikaanse Kamer van Koophandel in de EU), *Transatlantic Economy 2026*, (Brussel: AmCham, 2026). Uit deze studie komen bijna alle cijfers wat betreft handel, alles in dollarbedragen.
6. “De impact van de Amerikaanse auto-tarieven op de Nederlandse economie”, *Rabobank*, 2 april 2025, <https://www.rabobank.nl/kennis/don1473125-de-impact-van-amerikaanse-auto-tarieven-op-de-nederlandse-economie>.
7. Caleb Petitt, *Adam Smith and the Navigation Acts: A New Interpretation*, Oakland: Independent Institute, 2025; Adam Smith, *The Wealth of Nations*, 1776, book IV chapter 2.
8. Friedrich Hayek, *Law Legislation and Liberty*, (Chicago: University of Chicago Press 2021), vol. XIX p.57.
9. Friedrich Hayek, *The Constitution of Liberty*, (Chicago: University of Chicago Press 2011), vol. XVI p.229.
10. Paul Krugman, *The Age of Diminishing Expectations*, (Massachusetts: The MIT Press, 1994).
11. Friedrich Hayek, *Law Legislation and Liberty*, vol. XIX, p.339.
12. Milton Friedman, *The Hong Kong Experiment*, (Stanford: Hoover Institution, 1998).
13. Douglas Irwin, *Three Simple Principles of Trade Policy*, (Princeton: Princeton University Press, 1996), p.8.
14. AmCham EU, *Transatlantic Economy 2026*, p. 31.
15. Douglas Irwin, *Three Simple Principles of Trade Policy*, p.18.
16. Douglas Irwin, *Three Simple Principles of Trade Policy*, p. 26.
17. Friedrich Hayek, *Law Legislation and Liberty*, vol. XIX, p. 113.
18. Friedrich Hayek, *Law Legislation and Liberty*, p. 82.

